

Kintämään joulukunnon

F

Mo.

SW

14

MATKAKERTOMUS

Stig G. Björklund,
nuorempi kirjanpitäjä,
lainopin kand.

Suomen Pankin Johtokunnalle

Johtokunta ilmoitti kiertokirjeessään 17 päivänä elokuuta 1955 valinneensa minut vaihtovirkailijaksi Sveriges Riksbankiin ajaksi 15.9. - 15.11.1955.

Haluan Ruotsin matkani jälkeen lämpimästi kiittää Johtokuntaa stipendistä. Aika Riksbankissa oli minulle erittäin antoisa. Toivon nyt voivani työssäni soveltaa saamiani positiivisia vaikutteita.

Oheisesta ohjelmalehtisestä (liite 1) ilmenee norjalaista ja tanskalaista kolleegaani sekä minua varten Riksbankin henkilökunnankonttorissa mielestäni esimerkillisesti laadittu

Opinto- opinto-ohjelma. Siihen sisältyi yleinen tutustuminen pää-
ohjelma konttorin tehtäviin sekä käyntejä paitsi kahdessa haarakont-

torissa vierailuja myös liikepankeissa ja eräissä teollisuuslaitoksissa. Lisäksi oli aikaa jätetty valinnan varaiseen opiskeluun pankin pääkonttorissa, joten yleiskäsityksen saamisen ohella annettiin mahdollisuus tarkemmin tutustua johonkin määrättyyn alaan tai kysymykseen. Kun lisäksi ruotsalaiset virkatoverimme avuliaasti esittelivät töitään, sai kaikesta selvän kuvan.

Meillä vaihtovirkailijoilla oli kunnia varata Riksbankin johtokunnan aikaa sekä pankissa että sen tarjoamalla lounaalla Gyllene Freden'issä. Saimme Västeråsissa ja Örebrossa seurata haarakonttorien johtokuntien kokouksia sekä niiden jälkeen seurustella miellyttävän isäntäväen kanssa yhteisillä illallisilla. Yleensäkin on jäänyt mieleeni se suuremmoinen vieraanvaraisuus ja ystävällisyys, jonka kohteena jatkuvasti olimme niin pankissa kuin pankkilaisten kodeissakin.

Pääkonttori

Pääkonttoriin tutustumista varten oli varattu aikaa noin viisi viikkoa. Paitsi että kävimme melkein jokaisella osastolla varsinaisessa pankissa, olimme joitakin päiviä setelipainossa, pankin paperitehtaalla ja sedelförstöringskontoretissa. Kun näin kierreltiin pankissa, osastopäällikkö tai kamreeri tavallisesti selosti osaston työt. Muut virkailijat näyttivät sen jälkeen yksityiskohtia. Tämän yhteydessä sekä keskusteltiin yleisistä periaatteista että saatiin seurata tehtävien suorittamista käytännössä. Yleiskäsitykseksi jäi, että Riksbankin virkailijoilla on jossain määrin toisia tehtäviä kuin meillä.

Ottolainaus

Riksbankin ottolainauksen muodostavat nykyään valtion

Anto-
lai-
naus

ja pankkien shekkitilit sekä eräitten tallettajien tilit, mm. metsäinvestointitilit. Valtion omistaman liikepankin perustamisen jälkeen vekselidiskonttaus, hypoteekkilainat ja yleisölle myönnetyt kassakreditit ovat vähin erin yhä vähentyneet. Mainittuun liikepankkiin on muuten myös siirretty ne tehtävät, joitten hoitamiseen aikaisemmin Riksbankissa oltiin tarvittu suurikin remburssiosasto. Haarakonttoreissa esiintyy vielä ns. vähittäismaksulainoja (avbetalningslån), joita Riksbanken aikoinaan on myöntänyt paljonkin eri tarkoituksiin. Lainaus liikepankeille, sikäli kuin sellainen nyt luottomarkkinain ki-ristämisen aikana tulee kysymykseen, ei tapahdu rediskonttauksen muodossa vaan hypoteekkilainoina, jolloin on vaadittu ensi sijassa valtion obligaatioita vakuudeksi.

Huomattavan osan Riksbankin antolainauksesta muodostaa työllisyyden kannalta eri rahastoista myönnettävät sosiaaliset lainat, kuten kodinperustamislainat. Niitä on tätä nykyä noin 50 000 kappaletta ja antavat virkailijoille työtä sekä niiden myöntäminen että varsinkin maksamattomien erien periminen. Mui- ta sosiaalisia lainoja ovat maataloudelle myönnetyt ja myönnet- tävät tukilainat sekä ns. omakotilainat, joita ei enää anneta uusia, mutta joita vielä on ulkona noin 60 000 kappaletta. Riksbankilla on siis tavallaan huomattavakin asiakaspiiri, jonka palvelemiseen on katsottu välttämättömäksi perustaa Adrema-kortisto-osasto.

Organi-
saatio-
ja hen-
kilö-
kunnan-

Riksbankin hallinnollisen osaston alaisen organisaatio- ja henkilökunnankonttorin tehtäviin kuuluu henkilökunta-asioit- ten lisäksi esittää ja kehittää pankin työorganisaatiota ja

konttori

-rutiinia koskevia ehdotuksia. Järjestelytyö ei käsitä ainoastaan pankkityön ajankohtaisia ja erillisiä yksityiskohtia, vaan myös eri osastojen organisaation ja töitten kokonaisuuden jatkuvaa tutkimista siinä mielessä, että voitaisiin aina paremmin käyttää hyväksi teknillisiä välineitä sekä yksinkertaistaa työrutiinia ja tarkkailua. Aivan hiljattain on Riksbankissa pantu alulle organisaatiotutkimukseen tarvittavien tietojen kerääminen; virkailijoita kehoitetaan jaetussa kaavakkeessa esitettyihin kysymyksiin vastaamalla antamaan selostus töistä ja niiden suorittamisesta.

Koulutusohjelma

Organisaatio- ja henkilökunnankonttori huolehtii myös siitä valistustyöstä, minkä pankki tekee virkailijoittensa hyväksi. Konttori käsittelee ja johtaa koulutusohjelmat; viime lokakuussa aloitettiin kirjeenvaihtokurssi, joka tähtää pankkitoimitsijoiden (bankexpeditör), siis alempien virkailijoiden, kouluttamiseen. Kurssiin osallistuvat soveliaaksi katsotut naisvirkailijat ja pankin vahtimestarit. Tässä ollaan muodostamassa uutta pankkivirkailijauraa (-karriär)¹⁾ aikaisemman a) ylioppilastutkintoa edellyttäneen varsinaisen pankkiuran, b) lainopillisen tai valtio-opillisen loppututkintoa edellyttäneen ns. amanuenssiuran²⁾ sekä c) naisvirkailija- ja d) vahtimestariurien rinnalle. Näin koulutetulla työvoimalla yritettäne osittain korvata ryhmään a) kuuluvia virkailijoita. Nyt ajankohtainen kirjeenvaihtokurssi, jonka eräs henkilökunnankonttorin virkailija on laatinut ja johtaa, ra-

-
- 1) Kullakin uralla tapahtuu yleneminen määrättyjen periaatteiden mukaan.
 - 2) Amanuenssiuran virkoja on nykyään pankin luotto^{markkina}osastolla sekä tilastoryhmässä.

kentuu aikaisemmin liikepankkikurssin täydennyksenä pidetyn keskuspankkikurssin pohjalle.

Matrik-
keli

Mainitun konttorin tehtäviin kuuluu sekä varsinaisen matrikkelin että siihen lisäyksenä liittyvän kuvamatrikkelin painattaminen. Edelleen jaetaan henkilökunnankonttorin toimesta monistettu vihko "Välkommen till Riksbanken", joka sisältää tietoja pankin tehtävistä ja organisaatiosta, palkkaussäännöistä, paikallisista järjestelyistä ja henkilökunnan yhdistyksistä. Lisäksi konttori toimittaa monistettuna tiedonantoja, jotka sisältävät tietoja mm. henkilökunnan muutoksista, vierailevista virkailijoista ja esimerkiksi edellä mainitusta organisaatiotutkimuksen toimeenpanemisesta.

Tilin
tarkas-
tus

Pääkonttorista mainittakoon vielä, että pankin tilin-
tarkastusosasto, jonka kahdeksan vakinaisen tilintarkastajan sekä heidän apulaistensa tehtäviin kuuluu tarkastaa niin pääkonttorin, haarakonttorien, paperitehtaan kuin setelipainonkin tilitykset ja juokseva hallinto, sekä investoida kassat, arvo-
✓ paperitalletukset ym., on suoraan pankkivaltuusmiesten alainen.

Haara-
kont-
torit

Yhteensä kuusi päivää oli opintoajasta varattu Västeråsin ja Örebron haarakonttorien tutustumiseen. Varsinkin Örebron konttorissa, joka muuten on Riksbankin 23 konttorista viidenneksi suurin, oltiin käyntimme johdosta hyvin huolellisesti valmistauduttu, mikä selvästi ilmenee liitteenä 2 seuraavasta ohjelmalehtisestä.

Liike-
pan-
kit

Stockholms Enskilda Bankissa ja Svenska Handelsbankenissa meille erikoisesti näytettiin reikäkorttiosasto. Elektrooni- ja muine koneineen se säästää huomattavasti työvoimaa. Kummas-

sakin pankissa kirjanpito on lähes sataprosenttisesti reikäkorttien varassa. Stockholms Enskilda Bankissa olin varsinaisen käyntipäivän lisäksi aamupäivän seuraamassa arbitrage-osaston töitä. Siellä kuuden arbitragör'in voimalla puhelimitse ja kahden kaukokirjoittimen avulla tehtiin EPU-valuutoisissa kauppoja Riksbankin määräämien marginaalikurssien rajoissa.

Valuutan-
säännöste-
lyä

Oman työni tähden minua kiinnosti saada tutustua Ruotsin valuutansäännöstelymääräyksistä varsinkin niihin, jotka koskivat näkymättömien maksujen valuutanjakelujärjestelyä. Näkymättömien maksujen kohdalta valuutansäännöstelyviranomaisen eli valuuttakonttorin tehtävänä on tarpeen vaatiessa rajoittaa menoja. Yleisperiaatteena on, että tämä rajoittaminen vastaa tavarakaupan käsittelyä. Nykyään kohdistuu todellinen menojen rajoittaminen pääasiallisesti vaihdettavissa valuutoissa suoritettaviin maksuihin.

Pyrkimyksenä on ollut mahdollisimman paljon automatisoida ja jättää valuuttapankkien hoidettavaksi valuutan jakelu sellaisissa tapauksissa, joita varten voidaan antaa yleisiä ohjeita. Valuutan jakelua koskevat ohjeet valuuttakonttori antaa pankeille luottamuksellisissa kiertokirjeissä.

Voimassa olevien määräysten mukaan liikepankit saavat myydä valuuttaa matkaa varten Pohjoismaihin, Isobritanniaan ja The scheduled territories-alueelle rajattomasti. Turistimatkaa varten muuanne myydään valuuttaa 3 000 kruunun arvosta henkeä ja vuotta kohden paitsi dollarialueelle, jonne vastaava luku on 1 500 kruunua. Liikematkoille myytävän valuutan yläraja on vastaavasti 6 000 kruunua.

Valuuttapankit on valtuutettu harkitsemaan, onko ruotsalaisten arvopaperien tuoton siirtämiselle vaadittavat edellytykset olemassa sekä hyväksymään siirtoja määrällisesti ilman rajoja. Lisenssimaksuja ja kirjailijaroyalteja liikepankit saavat hyväksyä 10 000 kruunuun saakka sen jälkeen kun vastaavat sopimukset ensin on hyväksytty valuuttakonttorissa. Filmiesityksiin liittyviin sopimusten mukaisiin maksuihin saa liikepankki myöntää valuuttaa, jos kyseessä ei ole maksu Pohjois-, Keski- tai Etelä-Amerikkaan.

Muihin maksuihin saavat valuuttapankit ilman valuuttakonttorin ennakkohyväksymistä myöntää valuuttaa, kun maksu suoritetaan muuane kuin Pohjois-, Keski- ja Etelä-Amerikkaan ja jos sitä maksuaiheen huomioonottaen luonteeltaan on pidettävä juoksevana maksuna ja määränsä puolesta kohtuullisena. Tähän ryhmään kuuluvat rahat ja muut kuljetusmaksut, huolinta, satama- ym. kulut, laivakorjaukset paitsi klassaukset, proviisiot, jälleenvakuutukset, vakuutukset paitsi henkivakuutukset, patentit, jäsenmaksut, lehtien tilausmaksut, Ruotsin lähetystöjen ja konsulaattien kulut ja avustukset.

Valuutanmyynnin yhteydessä yleensä on ostajan puolesta tehtävä anomusta vastaava ns. ostoilmoitus (inköpsanmälan). Se lähetetään valuuttakonttorille ja se on siellä suoritettavan tarkkailun pohjana. Norjaan, Suomeen ja Tanskaan saadaan suorittaa maksuja ilman ostoilmoitusta aina 10 000 kruunuun saakka edellyttäen, ettei asiaa tarvitse muista syistä alistaa valuuttakonttorin käsiteltäväksi. Yleensä ei matkavaluutasta, jollei osto ole 1 000 kruunua suurempi, tarvitse ostoilmoi-

tusta tehdä. Huomattava määrä maksuja jää siis yksityiskoh-
taisen tarkkailun ja tilaston ulkopuolelle; tyydytään pyörei-
siin lukuihin, joiden rajoissa tiedetään näitten juoksevien
maksujen pysyttelevän.

Valuutansäännöstelyjärjestely on, kuten tiedetään, jon-
kun aikaa ollut Ruotsissa aktiivisen pohdinnan kohteena. Toi-
mikunta, joka vuonna 1954 asetettiin selvittämään kysymystä
valuutta-asioitten käsittelemisestä, sai viime kesäkuussa val-
miiksi promemorian, joka sisältää paitsi kannanoton valuutan-
säännöstelyn hallinnolliseen järjestelyyn ja yhteenvedon voi-
massaolevasta säännöstelystä myös arvioinnin valuutansäännös-
telyn tehtävistä lähivuosina. Tällöin todetaan, että Ruot-
sissa toistaiseksi, senkin jälkeen kun konvertibiliteetti on
saatu aikaan, halutaan ylläpitää säännöstely ja mainitaan pää-
asiallisesti pääoman liikehtimisen olevan ala, jota on syytä
seurata ja säätää. Toimikunta päättelee, että Ruotsin ja ul-
komaan väliset maksut jatkuvasti olisi ohjattava pankkien vä-
lityksellä ja ettei toistaiseksi voitaisi sallia niiden, joil-
la on valuuttatuloja, ilman viranomaisten lupaa käyttää va-
luuttojaan, vaikkakaan niitä ei tarvitse luovuttaa. Periaat-
teessa säännöstely säilyisi ennallaan, mutta todennäköisesti
sitä käytännössä voitaisiin huomattavasti helpottaa. Toivot-
tavimpana pidetään nykyistä suurpiirteisemmän, työtä säästä-
vän maksujen tilityksen aikaan saamista. Toimikunta ehdottaa,
että tutkitaan mahdollisuuksia tällaiseen järjestelyyn sekä
voidaanko siihen liittää oikeus suorittaa pistokokeentapaista
tarkkailua valuuttapankeissa.

Helsingissä, helmikuussa 1956

Stig G. Björklund

Luettelo Sveriges Riksbankista saamastani aineistosta

Henkilökuntaa koskevaa:

Matrikel, år 1955

Bildmatrikel, år 1955

Riksbankskurs, brev 1 - 11

Kurs för bankexpeditörsaspiranter, breven 1 - 2

"Välkommen till Riksbanken"

"PK-nytt", meddelanden från Riksbankens organisations-
och personalkontor, nr 2, maj 1955

P.M. angående organisationsundersökning

Tilastoryhmän raportteja:

"Ur tidningarna", nr 190, 3.10.1955

Statistisk månadsöversikt 1955/9

Ekonomisk översikt för Sverige, januari-mars 1955

Översikt över läget på de internationella råvarumarkna-
derna, juli-augusti 1955

Arbetsmarknadsläget under juli och augusti 1955

Bytes- och betalningsbalansen första halvåret 1955

Utdrag ur Sveriges Automobilhandlareförbunds regis-
teringsstatistik över nya person- och lastbilar,
bussar och traktorer för januari-augusti 1955
och 1954

Sveriges Riksbank, en redogörelse över huvuddragen
i Sveriges Riksbanks historia 1664 - 1924

Valuutansäännöstelyä koskevaa:

Lag om förfogande över utländska betalningsmedel m.m.
under utomordentliga av krig föranledda förhållanden,
given den 22 juni 1939

Valutaförordning, given den 25 februari 1940

Instruktion för valutakontoret, given den 25 februari 1940
Riksbankens meddelanden beträffande tillämpningen av
valutaförordningen

Valutakontorets cirkulär till bankerna,
jotka sisältävät valuutan jakelua ja valuutta-
kauppoja koskevat ohjeet

Valuutansäännöstelylomakkeita

Vuonna 1954 asetetun valuuttatoimikunnan P.M.
valuutansäännöstelystä

FINNEN BANK

Handwritten signature

Program

för herrar Bruno Christensen, Danmarks Nationalbank, Stig Björklund, Finlands Bank och Reidar Ottesen, Norges Bank, under deras besök vid Sveriges Riksbank under tiden 15 september - 13 november 1955 (för herr Ottesen 15 september - 14 oktober 1955).

Sept.	15-17	Personalkontoret	Genomgång av riksbankens organisation, löneberäkng., personal, registrering m.m.
"	19-20	Utlåningsexpeditionen	(Avb-), Bosättnings-, Hypoteks- och Egnahems-lån m.m.
"	21	Inlåningsexpeditionen	Checkräkning m.fl. inlåningsräkningar, bankclearing m.m.
"	22	Tumba	Pappersbruket, Sedel-förstöringskontoret
"	23	Sedeltryckeriet	Tryckeriet, Sedelkontoret
"	24	Fri dag (för utfärd, återbesök på tidigare genomgången expedition el. dyl.)	
"	26	Kassaexpeditionen	Sedel- och mynträkning, kassor m.m.
"	27	Kontorscentralen	Avdelningskontoren, korrespondens m.m.
"	28	Uppsala	Besök vid riksbankens kontor, vid universitet, domkyrkan m.m.
"	29-30	Bokföringscentralen	Riksbankens bokföring
Okt.	1	Historiska museet	Riksbankens sedlar och mynt m.m.
"	3	Statistikgruppen	Riksbankens rapporter, Biblioteket
"	4	Arbitrageexpeditionen	Nostroaffärer m.m.
"	5	Utrikesexpeditionen	Loroaffärer, korrespondens m.m.
"	6-7	Kreditmarknads- ärenden och fond- expeditionen	Kredit-, o.obl affärer, av. besök på Stockholms Fond-börs
"	8	Fri dag (för utfärd, återbesök på tidigare genomgången expedition el. dyl.)	
"	10	Depositaexpeditionen	Valvsvård, depositioner m.m.
"	11	Utrikessekretariatet	Betalningsöverenskommelser och EPU, valutor m.m.
"	12-15	Studier å valfria arbetsgrupper samt ev. besök hos privat bank eller	industri m.m.
"	17-22	Valutakontoret	VK:s organisation och arbete, valutareglering och valuta-kontroll
"	24-Nov.4	Studier å valfria arbetsgrupper samt ev. besök hos privata banker eller industrier	
Nov.	7-9	Avdelningskontoret i Västerås	
"	10-12	" i Örebro	

SVERIGES RIKSBANK

8 nov 1955
ÖREBRO

Program för centralbankernas utbytestjänstemäns besök
i Örebro den 9 - 12/10 1955.

- Onsd. Ankomst till Örebro C. kl. 20.06 (Thulin
möter och anvisar till hotellet)
- Torsd. kl. 9.15 Riksbankskontoret, Presentation och lokaler
9.45 Redogörelse för kontorets arb. uppgifter,
distriktets och arbetets beskaffenhet m.m.
12.00 Lunchuppehåll
13.30 Samling vid riksbanken
14.00 Studiebesök vid Pehrson & Comp. Skofabrik
15.30 Dagsavslutningen vid kontoret
Kvällen för egen disposition
- Fredag 9.15 Riksbanken
9.30 Bilresa till Svenska Skifferolje AB vid
Närkes Kvarntorp och visning av anläggningar-
na där
12.00 Åter till Örebro och riksbanken
Presentation för styrelsen
12.30 Arbetet på kontoret
19.00 Riksbankens middag å Frimurarrestaurangen
Efter middagen besök i direktörens tjänste-
bostad
- Lördag 10.00 Riksbanken. Rundvandring i staden pr bil,
varvid nya ytterområden visas
12.30 Avskedstagande vid banken
13.00 För egen disposition. Ev. utflykt